

Insänt

Försvarsfrågor

Det var roligt att i ett och samma nummer av Svensk Tidskrift (9-10/1982) återfinna ej mindre än fyra artiklar om försvaret. Det är väl rekord?

General C E Almgren uttalar sig mycket positivt om "Sveriges militära beredskap 1939-45", dock försiktigtvis utan att nämna vad där står om flottans styrka vid olika tidpunkter. I det avseendet lämnar nämligen boken ofullständiga och delvis felaktiga uppgifter som fördöljer att flottan pga mellankrigstidens försummelse ej tillfördes nämnvärt antal moderna fartyg förrän efter 1942 års försvarsbeslut och att kvaliteten tillgodosågs först med tillkomsten av kryssarna och landskapsjagarna 1947 och senare.

Det hör numera till historien, att denna utveckling bröts med 1958 års försvarsbeslut, då Lappland, Värmland (Halland-klass) och minfartyget Älvsborg avbeställdes och sedan dess fortsätter flottans kräftgång. Fyra försvarsministrar ur olika regeringar har underlåtit att köpa den erbjudna amerikanska sjöroboten Harpoon och ersättaren RBS 15 levereras tidigast 1985. Av 9 minjaktfartyg kommer de två första ungefär samtidigt och vad marinen nu har i fråga om ubåtsjakt är jagarna Halland och Småland, som ej är rustade och 7 helikoptrar som visade sina möjligheter vid det senaste ubåtsintermezzot.

På motsvarande sätt har flygvapnet hindrats att köpa modern materiel "över disk", exempelvis amerikanska F 16 som finns i våra grannländer eller F 18 Hornet, som to m visats med svenska nationalitetsbeteckningar (i OFB). JAS-planen kan ju ej komma förrän i slutet av 80-talet och till dess har säkert vår flygstyrka nedgått ytterligare pga fredshaverier (21 Viggen förlorade to m 1979.03.18 enl DN).

Ej heller armén har tillförts så mycket stridsmedel under efterkrigstiden. Stridsvagn typ Centurion kvarstår tämligen ensam sedan "Stridsvagn S" visat sig vara en flop (bandgående pv-kanon) och efterföljaren, en variant av västtyska Marder, låter vänta på sig. Arméartilleriet har fått fransk 15.5 cm haubits och får ett teknologiskt underverk från Bofors med egen dieselmotor (levereras även till kustartilleriet som 12 cm kanon) men dessvärre i ringa antal. Arméns luftvärn har fått

robot 70 som dock är handriktad och endast användbar på kort håll och vid god sikt. Den motsvarar närmast "Seacat" på de nu uttrangerade Östergötland-jagarna. Ortsförsvaret mot flyg består av 40 och 57 mm automatkanoner och ett par experimentbatterier typ Hawk och Bloodhound som nu är omoderna.

Joen Lagerberg tar upp andra intressanta frågor. Det märkliga förhållandet, att ett högteknologiskt land som Sverige ligger så långt efter då det gäller försvarets materiel, beror ej på att vi inte kan tillverka modern krigsmateriel utan hänför sig helt till försvarspolitiken under efterkrigstiden. Trots erfarenheter från 2. världskriget och alla krig under efterkrigstiden satsar vi fortfarande på en "folkstorm" av korttidsutbildade värnpliktiga.

Trots de värnpliktigas dåliga löner (de får avsevärt mindre än AMS-elever i samma åldrar) tar värnpliktsystemet halva försvarsanslaget och av de förband som kan sättas upp efter en ev mobilisering har endast en mindre del modern materiel.

Den hotbild som utgör motiv till fasthållande av värnpliktsidén (förvarningstid som medger mobilisering och därefter traditionellt invasionsförsvar) ter sig alltmer verklighetsfrämmande, då man bla genom välvilligt bistånd av tjeckiske generalen Jan Sejma fått del av Warszawapaktens anfallsplan (bla i DN 1978.12.30): Sverige har betydelse främst såsom genomgångsland för att nå Nato-baserna i Norge och Danmark. Vid angreppet skall en stöt gå med pansarförband mot Nordnorges kust, en attack med lufttrupp via Östersundsområdet mot Trondheim och en landsättningsoperation mot Öresundsområdet. Dessutom planeras en operation mot Gävlebukten, förmodligen för att säkra underhållsvägar till Norge, och en luftlandsättning går mot mälardalen för att ta Stockholm "bakifrån". Tidsramen är 48 timmar och utgångsläget från "allmänt fredstillstånd" lämnar föga tid för försvarets mobilisering.

Det var 1978 det, säger någon, men de övningar i vårt grannskap som ägt rum sedan dess, bekräftar väl närmast att planen fortfarande gäller i sin principiella utläggning.

Om W-pakten lyckas genomföra ett sådant här företag utan att sätta in atomvapen och Nato ej lyckas få fram resurser till Nordnorge

i tid, kanske det blir ett nytt "München-avtal" utgående från status quo och vi får växla om våra kronor till rubel . . .

En annan variant är naturligtvis att vi äntligen slaktar den heliga kon, dvs avvecklar värnplikssystemet och sätter upp stående styrkor i akutella områden: en brigad i Norrland, en i Mälardalen och en i Skåne, förstärkt kustartilleri från Gävlebukten till Öresund, en sjöbevakning med korvetter/bevakningsfartyg (som danska Niels Juel, 1 200 ton, 30 knop resp norska Nordkapp, 1 800 ton, 23 knop) stöttad av attackfartyg, ubåtar och helikoptrar samt ett flygvapen med tyngdpunkt på spaning och marinsamverkan. På sikt bör tillkomma robotluftvärn för försvar av tätorter och kommunikationer och detta skulle kanske organisatoriskt höra till flygvapnet.

Varför skall vi inte ha stampersonal i för-

svaret när vi har det i industrin och förvaltningen, kommunikationsväsendet och sjukvården? Varför skall just försvaret nöja sig med halvutbildade amatörer och utrustning m/ä när samhället i övrigt kräver kvalificerat folk till sina datasystem och korvfabriker?

Armén kommer givetvis att knorra över en så radikal omläggning (som emellertid säkert tager minst 10 år att genomföra) och många kommuner som förlorar "sina" regementen kommer säkert också att höra av sig, men försvarets effektivitet kommer att mångdubblas, varjämte beredskapsläget hela tiden kan bringas att svara mot den aktuella utrikespolitiska situationen. Vi kan ju ej påräkna någon ökning av försvarsanslaget i dagens och morgondagens ekonomiska situation så det gäller att i stället få mera försvar för pengarna.

Erik Gradelius

Det var en gång . . .

Det var en gång – det är ungefär 20 år sedan nu – en statlig utredning som arbetade med värdebeständighetsfrågan. En enhällig kommitté föreslog att staten skulle på försök i mindre skala ge ut obligationer, där inlösningsvärdet steg i takt med konsumentprisindex. Den som haft indexobligationen i minst fem år kunde sedan sälja den utan att behöva betala realisationsvinstskatt. Den skattepliktiga räntan skulle sättas mycket låg. Som sekreterare tjänstgjorde en ung akademiker, som med liv och lust ägnade sig åt arbetet och småningom skrev – om jag inte minns fel – en licentiatavhandling i just värdebeständighetsfrågan.

Dåvarande finansministern – en myndig herre – lade betänkandet på hyllan, förmod-

ligen med bankernas och industrins goda minne.

Sedan dess har värdebeständighetsfrågan varit uppe till debatt vid flera tillfällen. Den senaste utredningen avsåg att få till stånd en rättvis, dvs neutral, beskattning av inflationsvinster och inflationsförluster. Det var folkpartiregeringen som i november 1978 bemyndigade statsrådet Ingemar Mundebo att låta utreda frågan om "en övergång till real beskattning av räntor och kapitalvinster m.m." Utredningsman blev professor Gustaf Lindencrona, aktiv folkpartist. Utredningen lades fram i december 1982, en diger lunta på över tusen sidor.

Utredningen har kommit i skymundan i den allmänna debatten. Svenska Dagbladet,